

PFU-SAK NR. 264/14

KLAGER: Bellona ved kommunikasjonsrådgiver Ellen Viseth
ADRESSE: Pb. 2141 Grünerløkka, 0505 Oslo
TELEFON: 410 41 856
PUBLIKASJON: Teknisk Ukeblad
PUBLISERINGSDATO: 05.09.2014
STOFFOMRÅDE: Miljø
GENRE: Nyhetsartikkel
SØKERSTIKKORD: Skille mellom reklame og redaksjonelt innhold, unngå ukritisk videreformidling av PR-stoff
REGISTRERT: 09.09.2014
BEHANDLET I SEKR.: 11.09.2014; tilsvarsrunde igangsatt
BEHANDLES I PFU: 25.11.2014
FERDIGBEHANDLET:
BEHANDLINGSTID: 76 dager
KLAGEGRUPPE: Interesseorganisasjon
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
RETTSBEHANDLING:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: Gemini.no publiserer forskningsnytt fra NTNU og Sintef. Klager har i alt klaget inn fire medier (NRK, Adresseavisen, Teknisk Ukeblad og Forskning.no) for samme forhold (sak 261/14, og sakene 263–265/14).

SAMMENDRAG:

Teknisk Ukeblad (TU) publiserte **fredag 5. september 2014** under seksjonen «**Forskning**», en nettartikkel med stikktittelen «**Elbilsubsidier**» og hovedtittelen «**Elbiler koster Norge opptil 80.000 kroner per tonn spart CO2. En klimavote koster 30 kroner**». I artikkelen kritiserte samfunnsøkonom Anders Skonhoft ved NTNU ordningen med subsidier og støtte til elbil, og i ingressen sto det:

«– Elbilstøtten er galskapspolitikk, mener professor.»

I tillegg til Skonhoft kom også Christina Bu, generalsekretær i Elbilforeningen, og Ronny Klæboe, forskningsleder for Transportøkonomisk institutt (TØI), til orde i artikkelen. Både Bu og Klæboe var uenige i Skonhofts synspunkter. Bu uttalte blant annet:

«– Formålet med avgiftspolitikken for elbil er jo ikke å prise CO2-utslippene, men å ha insentiver som muliggjør et teknologiskifte, som gjør at folk fortere går over til elektriske biler, sier Bu.»

Under mellomtittelen «**Forurensere må betale**» fremgikk det også at Skonhoft møter motstand fra annet hold:

«Skonhøft får mye kjeft fordi han rakker ned på elbilpolitikken, i det siste særlig fra Miljøstiftelsen Zero, fra Bellona og Transportøkonomisk institutt.»

Artikkelen var illustrert med et bilde av flere biler. Bildet lå øverst i artikkelen, og i et grønt felt over bildet, ble det opplyst:

«Seksjonen forskning består av saker som er skrevet av ansatte i Forskningsrådet, Sintef og NTNU.»

En henvisning til artikkelens opphav ble også anført i artikkelens byline, som var plassert under ingressen:

«Av: Steinar Brandslet, Gemini.no – Lars Lillo Ulvestad (@larsparsfromage)»

Dessuten sto det nederst i artikkelen, under brødteksten:

«Denne saken ble opprinnelig publisert på Gemini.no – et nettsted for forskningsnytt fra NTNU og Sintef. Artikkelforfatteren er tilknyttet NTNU. Saken er noe utvidet av Teknisk Ukeblad.»

Teknisk Ukeblad publiserte også en henvisning til saken på sin forside. Henvisningen besto av artikkelbilde og artikkelens tittel og ingress, og hele henvisningen var lagt i et grønt felt som skilte seg ut fra andre henvisninger som var lagt på lys/hvit bakgrunn.

KLAGEN:

Klager er miljøstiftelsen Bellona, som mener Teknisk Ukeblad gjennom artikkelen ukritisk har formidlet pr-stoff og derfor brutt Tekstreklameplakatens punkt 6. Klager anfører også brudd på Tekstreklameplakatens punkt 5 og Vær Varsom-plakatens punkt 2.6, som begge handler om å opprettholde et klart skille mellom reklame og redaksjonelt innhold, samt punkt 10 i Tekstreklameplakaten, om å sikre at innkjøpt stoff tilfredsstiller kravene til journalistisk uavhengighet og integritet.

Klager opplyser at den påklagede artikkelen er en ordrett kopi av Geminis sak, «pluss kommentar fra Elbilforeningen». Redaksjonen har altså gjort noe selv ved å innhente kommentarer, ifølge klager. Videre fremgår det at klager har spurt redaksjonen hvorfor henvisningen på forsiden ikke er merket, men at redaksjonen mener at saken er merket fordi den «har en annen bakgrunnsfarge». Slik klager ser det, fremstår imidlertid artikkelen som en publisering skrevet av TUs redaksjon, mens den i realiteten er levert av Gemini.no, som ifølge klager verken er et redaksjonelt uavhengig magasin, eller en avsender som jobber i henhold til de presseetiske normene. Klager anfører at Gemini.no er «en utgivelse fra kommunikasjonsavdelingene ved NTNU og Sintef». Klager mener derfor TU «har gjort seg skyldig i å ordrett trykke en tekst skrevet av en kommunikasjonsrådgiver».

Slik klager ser det, burde TU heller skrevet saken selv eller bedt forskeren skrive en kronikk om temaet. Klager anfører: «Når man i stedet valgte å publisere Geminis sak, burde dette vært merket tydelig både på forsiden og inne i saken. Da burde man også påpekt at Gemini er et pr-produkt fra NTNU (jfr Tekstreklameplakaten pkt 6).»

TILSVARSRUNDEN:

Teknisk Ukeblad/tu.no opplyser å være «generelt svært påpasselig med å utelukke PR-stoff fra [sine] titler». TU anfører: «Når det gjelder forskningssaker fra Gemini (NTNU og Sintef), samt Forskningsrådet, har vi valgt å gjøre enkelte unntak. Begrunnelsen er at innholdet har høy faglig relevans for våre lesere, og at det skrives i et miljø som ikke har kommersiell motivasjon. Disse bidragsyterne har ikke noe å selge.»

TU forklarer også: «Hver sak vi publiserer er gjenstand for vurdering hos vår redaksjonsledelse. Innholdet faktasjekkes og redigeres. Saker som ligner selvskryt lukes vekk, og i tilfeller hvor kildebalanse og tilsvaretsrett ikke er ivarettatt, supplerer vi med egne kilder. Da benytter vi dobbel byline. Så også i denne saken.» TU viser i denne sammenheng til at generalsekretær i Elbilforeningen er intervjuet i den påklagede artikkelen, og at hun fremmer motforestillinger.

Videre opplyser TU også at klager tidlig ga uttrykk for misnøye med artikkelen, og at redaksjonen derfor inviterte Bellona til å kommentere, en mulighet de ikke benyttet seg av. TU anfører: «I stedet laget vi en oppfølger med kilder blant annet fra Zero: <http://www.tu.no/samferdsel/2014/09/08/elbilutspill-skaper-harnisk-i-miljobevegelsen> [se vedlegg, sekr. anm.] Igjen var formålet kildebalanse, og å slippe til alle synspunkter i debatten.»

Når det gjelder klagers anførsel om utydelig merking av artikkelen, avviser TU klagers påstand: «Fordi dette ikke er ordinært redaksjonelt innhold, er vi TU svært påpasselig med å merke bindingene. Nederst i denne saken står det: 'Denne saken ble opprinnelig publisert på *Gemini.no* – et nettsted for forskningsnytt fra NTNU og Sintef. Artikkelforfatteren er tilknyttet NTNU. Saken er noe utvidet av Teknisk Ukeblad.' Slik merker vi alle våre saker fra Gemini. Siden det meste av trafikken på nett kommer rett til artikkelnivå, og ikke via en forside, er det på denne flaten merkingen er aller viktigst. Fra artikkelnivå, og seksjonsforside på Forskning, ser man også en merking i toppen av siden, der det står: 'Seksjonen forskning består av saker som er skrevet av ansatte i Forskningsrådet, Sintef og NTNU.' Alle henvisninger fra forskningsseksjonen på tu.nos forside, er merket med en grønn bakgrunnsfarge for å vise at dette er noe annet enn vanlig redaksjonelt innhold. Her jobber vi også med et nytt design som enda tydeligere fremhever dette, med en følgetekst. I sum mener vi det er vanskelig for en leser å unngå å se at dette innholdet kommer fra NTNU/Gemini.»

Slik TU ser det, har redaksjonen altså ikke brutt god presseskikk.

Klageren påpeker at det klagen handler om, er «hvor nært man vil knytte seg til NTNUs informasjonsavdeling». Klager anfører: «Bellona mener artikkelen går under det Tekstrekameplakaten kaller 'ikke-redaksjonell informasjon'. Satt på spissen: De samme mediene ville neppe trykket en artikkel skrevet av en informasjonsavdeling i organisasjonslivet eller i en offentlig etat. Selve artikkelen er dessuten skrevet i en meget ladet og konkluderende tone, som legger Skonhofts synspunkter til grunn. (...) Det er grunn til å spørre seg om språket ville vært mer nøytralt dersom redaksjonene selv hadde gjennomført intervjuet og skrevet saken.»

Bellona opprettholder altså sin klage, da miljøstiftelsen ønsker «å la PFU selv avgjøre hvor de prinsipielle grensene går, og ser på denne saken som en sak som kan skape en presedens for framtiden».

Teknisk Ukeblad fastholder at «TU alltid merke[r] innhold fra gemini.no veldig tydelig». Videre viser TU til opplysningen i forrige tilsvarende om at redaksjonen «jobbet med en enda tydeligere merking på front». TU anfører: «[D]enne er nå innført. I henvisningen står det: "Saken er levert av gemini.no". Ytterligere info om hva gemini.no er, står som før inne i artikkelen.»

TU merker seg at klager har anført at Forskning.no (som er innklaget i en parallell klagesak, 265/14, sekr. anm.) mener forskning.no merker tydeligere enn tu.no, fordi Forskning.no prioriterer fronthenviisningene. TU anfører: «Dette skyldes trolig manglende innsikt i hvordan enkeltartikler på nett leses. 80 prosent av tu.nos lesere kommer direkte inn på en artikkelside, uten å gå via fronten. De kommer fra nyhetsbrev, søkemotorer og sosiale medier. Denne trenden gjelder de aller fleste nettmedier, ref. den lekkede rapporten fra New York Times, der det slås fast at forsidetrafikken er halvert på to år. (...) På denne bakgrunn har tu.no lagt mest vekt på å merke sakene på artikkelnivå – fordi det er der flest ser det.»

TU er imidlertid enig med klager i at merkingen skal være så tydelig som mulig på alle flater, og forklarer at redaksjonen altså derfor har gjort «forutsetningene enda tydeligere også på front».